

ŽIVLJENJE JE FILM

L... kot ljubezen

ŠPELA BARLIČ

Leta 2001 je Janja Glogovac razveselila vse zaprisežene jugonostalgike in strastne tifile z odličnim dokumentarcem *Tito*. V njem se je na enem kupu znašlo toliko pozitivnih emocij, da smo za tisto uro brez posebnih težav pozabili na temne plati lika in dela velikega vodje ter se prepustili melanholičnemu potovanju z Modrim vlakom po poteh bivše domovine. Tematsko raznorodni arhivski posnetki, kombinirani z izjavami Titovih najbližjih osebnih sodelavcev, so se nevsiljivo zložili v pisan mozaik Titove zagonetne osebnosti. Janjin namen ni bil soditi Tita in njegovega dela, pač pa le narahlo odškrniti vrata v njegovo zasebnost. Ta ekskurzija v čase velikih idej malega človeka nam je pomagala bolje razumeti fenomen Titove neverjetne popularnosti tako med tujimi državniki in filmskimi zvezdami kot med domačim delavskim ljudstvom. Tito je pač imel za vsakega nekaj. Njegovi edinstveni kombinaciji prirojene karizme, šarmantnega hohštapleraja in ljudske preprostosti se ni mogla upreti niti po protokolu zadržana angleška kraljica, ki ga je po prvovrstni roštiljadi ob koncu svojega obiska v Jugoslaviji bojda celo povabila na ples. Film se je omejil na male intimne drobce in ostal brez navajanja zgodovinskih dejstev in političnih relacij ter brez režiserkeinega neposrednega komentiranja. Ponudil je neobremenjen pogled nazaj, v predsednikovo intimo, ponovna ocena s časovne in ideološke distance pa je bila prepuščena vsakemu gledalcu posebej.

V svojem celovečernem prvcu *L... kot ljubezen* (2007) je Janja Glogovac spet našla svojo izgubljeno domovino. V kafiču sredi Prage, kjer se zbirajo odbitki vseh sort, a pretežno žlahtne balkanske provenience, se zdi, kot da Jugoslavija še vedno obstaja, le da se je

zatekla v emigracijo. In medsebojne odnose tam še vedno krojita načeli bratstva in enotnosti, vse dokler te utopične vzporedne resničnosti ne ogrozi državni sovražnik številka ena: kapitalizem. Vonj po denarju, ki tako mamljivo in nepričakovano zaveje iz babuške z Bushevimi obličjem in zajetno količino kokaina v svojem drobu, vnese v družbo prijateljev individualizem, egoizem, agresijo in zametke kriminala. Prešitje ruske in ameriške ikonografije v motivu babuške jasno pokaže, kako usoda balkanskega soda smodnika niha med dvema političnima poloma, kako si jo kot ping-pong žogico podajata dve veliki, obilni in požrešni stari gospe, veteranki globalne politične scene.

Čeprav je Janja Glogovac vsebinsko spet nostalgичno piknila v tisto mehko sredico naše »jugo« zavesti, ki je očitno tako trpežna, da se bo razblinila šele z novimi, s Titovim tovarištvom neokuženimi generacijami, je to preteklost zdaj postavila v zelo sodobno, kozmopolitsko okolje, formalno pa je odločno zakorakala v postmoderno dobo. V svojem meta filmu, ki je malo film o filmu oz. snemanju filma, malo film o naši želji po oziranju v stare dobre čase in malo film o treh zmedenih deklinah s težko čustveno prtljago in še težjimi ljubezenskimi zgodbami, Janja Glogovac servira prežvečene klišeje, med katere pomeša mestoma presenetljivo izvirno skadrirane in zmontirane posnetke, jih eliptično zasučje skozi čas, preklaplja med žanri, tke intertekstualne navezave in ohranja stalno raven avto-referencialnosti, za povrh pa vso to postmodernistično klobaso zašpili še z odprtim koncem. Kamera rada opozori nase, podobe se gibljejo v vrtoglavem ritmu. Če kdaj zabremzajo, storijo to le zato, da bi za trenutek zajele sapo in poskusile najti stik z resničnostjo, potem pa spet odfrčijo naprej. Meje med realnostjo in fil-

mom so zabrisane, k čemur prispeva tudi včasih prav nenaravno poudarjena in izčiščena zvočna kulisa, ki ustvarja občutek spremenjenega stanja zavesti ali vsaj rahle okajenosti. Trenutki, ko tok podob klecne in zbira sapo, so trenutki poskusa fizične streznitve, poskusa zbuditi se iz filma, ki se mu reče življenje, in ponovno prevzeti kontrolo. Ko se ta že kar malo shizofreni vrtnec odrola s filmskega traku, imamo občutek, da se še kar vrti nekje zunaj filmskega platna. Tri junakinje smo zapustili takrat, ko so ostale brez vsega. Izgubile so še tisto malo, kar so imele prej, morda pa so stopile korak bližje k sebi.

L... kot ljubezen sledi okruškom tiste razbite preteklosti, ki jo je v svojih patinastih, zrnatih podobah ljubeče strnil *Tito*. Tokrat je Janja Glogovac to preteklost ponovno poskusila sestaviti v nekem drugem, drugačnem času in na drugem kraju. Zlepila jo je s sodobnimi prijemi in pustila razpoke vidne. Past tega pristopa je v tem, da mora biti izpeljan zares vrhunsko, da bi se v svoji želji po preseganju meje med popularno in visoko umetnostjo izognil prisiljenosti in baročni nasičenosti. Za formalnim in vsebinskim kopičenjem včasih tiči tudi želja režiserja, da bi že ob svoji prvi veliki priložnosti pokazal vse, kar zna, kar je spričo velikih težav pri pridobivanju sredstev za snemanje nekomercialnih filmov sicer povsem razumljivo. Janja Glogovac zna veliko, ampak preveč za en sam celovečerni film.